

IRAK ÜLKE RAPORU

ŞUBAT 2012

İÇİNDEKİLER

	<u>SAYFA NO</u>
1. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER	2
2. IRAK'IN GENEL EKONOMİK DURUMU	3
- Genel Ekonomik Durum	3
- Irak'ın Dış Ticareti	4
a. Irak'ın İhracatı	4
b. Irak'ın İthalatı	6
3. TÜRKİYE-IRAK ARASINDAKİ TİCARİ İLİŞKİLERİN GELİŞİMİ	7
-Türkiye-Irak Dış Ticareti	7
4. IRAK'IN MOBİLYA SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ	9
5. TÜRKİYE İLE IRAK'IN MOBİLYA SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ	10
6. IRAK'IN MOBİLYA HARIÇ AĞAÇ MAMULLERİ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ	12
7. TÜRKİYE İLE IRAK'IN MOBİLYA HARIÇ AĞAÇ MAMULLERİ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ	13
8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	14
9. FAYDALI ADRESLER	17
KAYNAKLAR	17

ŞUBAT 2012

1. SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER

Ülke Profili

Ulusal Adı	: Irak Cumhuriyeti
Başkent	: Bağdat
Yüzölçümü	: 441.839 km ²
Yönetim Biçimi	: Parlamenter Demokrasi
Resmi Dili	: Arapça. Kuzey ve Kuzeydoğu bölgelerinde Kürtçe, Türkmenler'in bulunduğu yerlerde Türkçe, diğer bölgelerde Ermenice ve Asurca konuşulmaktadır.
Dini	: %97 Müslüman, %3 Hristiyan ve diğer
Nüfus	: 30,1 milyon
Etnik Gruplar	: Arap %75-80, Kürt %15-20, Türkmen, Asuriler ve diğerleri %5
Başlıca Şehirler	: Bağdat, Basra, Musul, Dhi Qar, Babil, Nineva
Para Birimi	: Yeni Irak Dinarı (1 \$ = 1.17 Yeni Irak Dinarı)
Kişi Başına Düşen Milli Gelir	: 5.439 \$ (2011)
Büyüme Oranı	: %9,5 (2011)
Telefon Kodu	: +964
Hafta Sonu Tatili	: Cuma ve Cumartesi günleri hafta sonu tatildir (Cumartesi günü firmalar ve dükkanlar açıktır)
Ulusal Tatil Günleri	: Ordu Bayramı : 6 Ocak İşçi bayramı : 1 Mayıs Ulusal Gün: 14 Temmuz

Sosyal Göstergeler		
Okuma Yazma Oranı (%)		74,1
Demiryolu uzunluğu		2.272 km
LPG Boru Hatları		918 km
Petrol Boru Hatları		5.104 km
Gaz Boru Hatları		2.447 km
Rafine Ürünler Boru Hatları		1.637 km
Ekonomik Göstergeler		2011 Tahmini
Nominal GSYİH (Milyar \$)		157,1
Kişi Başına GSYİH (\$)		5.439
Reel GSYİH Büyüme Oranı (%)		9,5
GSYİH Sektörel Dağılımı (%)	Tarım	9,7
	Sanayi	60,5
	Hizmetler	29,8
Enflasyon Oranı (TÜFE) (%)		6,0
İşgücü (Milyon Kişi, 2010)		8,9
İşsizlik Oranı (% , 2010)		15,0
Dış Ticaret (Milyar \$)(2011)	İhracat (FOB)	79,9
	İthalat (CIF)	53,9
	Denge	26
	Ticaret Hacmi	133,8
İhraç Ürünleri		Ham Petrol Diğer Ham Petrol Ürünleri Gıda Değerli Taşlar-Mücevher Alüminyum ve Alüminyum Eşya

İthal Ettiği Ürünler	Muhtelif Kimyasal Maddeler Makine ve Aksamları Elektrikli Makine ve Cihazlar Motorlu Kara Taşıtları Demir veya Çelikten Eşya Demir ve Çelik
Cari Hesap Dengesi (Milyar \$)	18,8
Dış Borç (Yıl Sonu, Milyar \$)	45,3

Kaynak : IMF, Economist Intelligence Unit (EIU), CIA The World Factbook

2. IRAK'IN GENEL EKONOMİK DURUMU

Genel Ekonomik Durum

1980'lerde Irak-İran savaşı, 1990'larda Kuveyt'in işgali üzerine başlayan uluslararası askeri harekât ve 2003 yılında Amerika'nın askeri müdahalesinin dönüm noktalarını teşkil ettiği son 30 yılda Irak ekonomisi oldukça istikrarsız bir yapı sergilemiştir. Çeşitli dönemlerde yürürlüğe konan ekonomik ambargolar da Irak'ın küresel ekonomiye bütünleşmesini güçleştirmiştir.

1991–1995 yılları arasında BM tarafından Irak'a sunulan petrol karşılığı gıda ithalatı önerisi, Irak Hükümeti tarafından kabul görmemiş ve petrol geliri elde edilemediği için ülkede fakirlik hızla artmıştır. 1996 yılında, Irak Hükümeti, BM tarafından önerilen Gıda Karşılığı Petrol Programı önerisini kabul etmek durumunda kalmıştır. Bu programla, Irak Hükümetine sınırlı miktarda petrol ihraç etme ve bunun karşılığında gıda ve insani malzeme ithal etme izni verilmiştir. 22 Mayıs 2003 tarihinde, BM Güvenlik Konseyi 1483 sayılı kararı kabul etmiş ve Irak üzerindeki tüm ticari yaptırımların bittiğini ilan ederek, Gıda Karşılığı Petrol Programını yürürlükten kaldırmıştır.

ABD'nin askeri müdahalesinin ardından kurulan Irak'ın Yeniden Yapılandırılması ve İnsani Yardım Kurumu (ORHA- The Office of Reconstruction and Humanitarian Assistance) ülkede idari ve ekonomik yapıyı yeniden oluşturmakla görevlendirilmiştir. Bununla birlikte, 2003 yılında Irak ekonomisi savaşın ve savaş sonrası güvenlik durumunun kötüleşmesinin yanı sıra ülkedeki devlet kurumlarının tamamına yakınının tasfiye edilmesi, gerekli idarelerinin tesis edilememesi ve artan istikrarsızlık gibi nedenlerle kötüye gitmiştir.

Savaş sonrası dönemde de Irak ekonomisi temel olarak petrol gelirlerine dayanmaya devam etmiştir. Irak'ın ihracat gelirlerinin %98'i petrolden sağlanmaktadır. Bununla birlikte, ülkedeki istikrarsızlığa rağmen ekonominin yeniden yapılandırma çabaları devam etmektedir.

IMF, 2004 yılında Irak Hükümetine savaş sonrası acil yardım desteği programı çerçevesinde kredi vermiştir. 2009 yılında ödemesi gereken 470 milyon \$ tutarındaki borcunu 2007 Aralık ayında ödeyen Irak Hükümeti, IMF ile yeni bir Stand-By anlaşması imzalamıştır. Yeni imzalanan Stand-By anlaşması ile Irak Hükümeti'ne 744 milyon \$ tutarında yeni kredi desteği sağlanmıştır. Yeni Stand-By Anlaşması ile makroekonomik istikrarın sürdürülmesi, ülkede yatırım ortamının iyileştirilmesi, petrol sektöründe üretimin artırılması ve 2005 yılında imzalanan bir önceki Stand-By anlaşmasındaki reformların yerine getirilmesi öngörülmüştür.

Bu çerçevede, 2008 yılı ekonomik programı ile yatırımlara kaynak ayrılması, kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi, büyümenin artırılması, %30 civarında gerçekleşen enflasyonun düşürülmesi, yapısal reformların gerçekleştirilmesi, yönetim kapasitesinin artırılması planlanmıştır. 2008 ekonomik

programında ayrıca %7 büyüme, günlük 2,2 milyon varil petrol üretimi, %12 enflasyon ve 34 milyar \$ rezerv öngörülmüştür.

Irak'ın yaşamakta olduğu siyasi karışıklık, güvenlikteki zafiyetler, yolsuzluğun yaygın oluşu ekonomi idaresini güçleştirmektedir. Ayrıca, 2009 yılı içinde petrol fiyatlarının varil başına 30 \$'a kadar düşmesi Hükümeti zor duruma sokmuş ve çoğu yatırımın hayata geçmesini engellemiştir. Petrol fiyatlarının 70 \$ düzeyine yükselmiş olması da mali sıkıntıyı giderememiştir.

Bununla birlikte, güvenliğin 2006 yılına göre kıyaslanmayacak düzeyde düzelmiş olması sebebiyle özel sektör faaliyetlerinde ciddi bir canlanma olmuştur. İstikrarlı bir ekonomik büyüme gözlemlenmekte olup bu büyümenin temelini komşu ülkelerle ticaret oluşturmaktadır. Fakat kamu harcamalarındaki azalma, özel sektör faaliyetlerini de olumsuz etkilemektedir.

Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi, bölgesinde güvenliği sağladığı ve hem kamu hem de özel sektör harcamalarının bölgeye ekonomik canlılık kattığı ancak Merkezi Hükümet'in yaşadığı finansman sorununun Kuzey Irak'ta da hissedildiği görülmektedir.

Ülkede bankacılık sektörünün gelişmemiş olması, etkin bir para politikası uygulanmasını da zorlaştırdığı için Eylül 2003'te Merkez Bankası Yasası ile ülkedeki bankacılık işlemlerinin neredeyse tüm yönlerini kapsayan Irak Bankacılık Yasası'nı çıkarılmıştır. Çok sayıda yabancı bankaya ülkede faaliyette bulunma izni verilmiştir. Yine aynı tarihte çıkarılan Yabancı Sermaye Kanunu'na göre yabancı şirketlere, enerji sektörü dışında faaliyet gösteren Irak şirketlerinde %100'e varan oranlarda hisse sahibi olabilme imkânı tanınmıştır. Irak gelirlerinin büyük kısmı geçmişten bu yana doğrudan vergiler yerine petrol gelirlerine dayansa da, ülkede yeni bir vergi sistemi kurulmuş ve toplam vergi gelirlerinde bir artış sağlanmıştır. En yüksek gelir dilimine (yıllık yaklaşık 700 \$ ve üzeri) uygulanan gelir vergisi oranı %15 iken; kurumlar vergisi oranı sabittir (%15).

Petrol ve doğalgaza ilaveten, diğer önemli yeraltı zenginliği fosfat ve kükürttür.

Üretimi yapılan tarım ürünleri buğday, arpa, pirinç, mısır, hurma, sebze ve meyve, nohut ve pamuk olup, küçük ve büyükbaş hayvan ile tavuk besiciliği de yapılmaktadır. Sanayi üretimi kimyasallar, gübre, tekstil, inşaat ve yapı malzemeleri, gıda işleme ve metal işlemeden meydana gelmektedir.

Irak'ın Dış Ticareti

2009 yılında 57 milyar \$ olan Irak'ın toplam dış ticareti 2010 yılında 74,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında Irak'ın toplam ihracatı bir önceki yıla göre %26,2 oranında artış kaydederek 48,2 milyar \$'a ulaşmış, toplam ithalatı ise 2009 yılına göre %39,8 artarak 26,3 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

a. Irak'ın İhracatı

Irak'ın en büyük ihrac pazarı olan ABD'ye ihracatı, toplam ihracatının %26,2'si olup 2010 yılında %30 oranında artarak 12,6 milyar \$'a ulaşmıştır. Irak'ın ikinci büyük ihrac pazarı olan Çin'e ihracatı 2010 yılında bir önceki yıla göre %90,3 artarak 6,3 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Irak'ın toplam ihracatından %11,4 pay alan Hindistan'a 2010 yılında toplam 5,5 milyar \$ ihracat yapılmıştır.

İhracattan büyük pay alan diğer ülkeler ise sırasıyla Güney Kore, İtalya, Japonya, Tayvan, Kanada, Türkiye ve Fransa'dır. Irak'ın ihracatında ilk on sırayı alan ülkeler toplam ihracatının %90'ına sahiptir.

2010 yılında Türkiye Irak'ın ihracat yaptığı 74 ülke arasından 9. olmuş ve Irak'ın Türkiye'ye ihracatı bir önceki yıla göre %42,2 artarak 1,4 milyar \$ değerinde gerçekleşmiştir.

Irak'ın İhracatında Başlıca Ülkeler (Bin \$)							
Sıra	Ülke	2007	2008	2009	2010	09-10 Değ. (%)	Pay (%)
1	ABD	11.893.852	23.071.752	9.719.249	12.623.165	29,9	26,2
2	Çin	765.797	1.381.664	3.298.111	6.275.191	90,3	13,0
3	Hindistan	5.443.335	9.505.187	5.797.694	5.521.534	-4,8	11,4
4	Güney Kore	3.079.767	4.227.559	3.812.200	4.430.494	16,2	9,2
5	İtalya	4.014.979	5.778.624	3.532.319	4.125.430	16,8	8,6
6	Japonya	1.019.728	1.516.449	1.405.801	3.417.342	143,1	7,1
7	Tayvan	2.050.402	2.170.550	1.968.192	1.950.087	-0,9	4,0
8	Kanada	1.417.596	2.134.451	1.124.716	1.858.578	65,2	3,9
9	Türkiye	645.111	1.320.923	952.392	1.354.581	42,2	2,8
10	Fransa	1.385.836	2.155.049	1.163.780	1.323.967	13,8	2,7
	Diğerleri	4.583.121	7.488.093	5.460.878	5.340.764	-2,2	11,1
	TOPLAM	36.301.531	60.752.309	38.237.341	48.241.243	26,2	100,0

Kaynak: Trademap

2010 yılında Irak en fazla 27.fasılda yer alan mineral yakıtlar ve mineral yağlar ihracatı gerçekleştirmiş olup, bir önceki yıla göre bu ürünün ihracatında %26,5 oranında artış yaşanmış ve söz konusu üründen toplam 48 milyar \$ değerinde ihracat yapılmıştır. Ülkenin ihracatının tamamına yakını mineral yakıtlar ve mineral yağlar ürünlerinden oluşmaktadır.

İhracattan yaklaşık %0,1 pay alan yenilen meyve, kabuklu yemişler ve turuncgiller ikinci sırada yer almakta olup bunu %0,1'er pay ile inciler, kıymetli taşlar ve alüminyum ve alüminyum eşya takip etmektedir.

Irak'ın İhracatında Başlıca Ürünler (Bin \$)								
Sıra	G.T.İ.P	Ürün Tanımı	2007	2008	2009	2010	09-10 Değ.(%)	Pay (%)
1	27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Müstahsalları, Mumlar	35.633.966	60.006.244	37.972.577	48.031.787	26,5	99,6
2	08	Yenilen Meyvalar, Kabuklu Yemişler, Turuncgill ve Kavun Kabuğu	49.248	65.580	49.767	42.206	-15,2	0,1
3	71	İnciler, Kıymetli Taş ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar	3.684	3.326	8.414	36.620	335,2	0,1
4	76	Alüminyum ve Alüminyum Eşya	5.649	147	108	29.782	27475,9	0,1
5	38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	7.537	3.588	10.054	21.505	113,9	0,0
6	89	Gemiler, Suda Yüzen Taşıtlar ve Araçlar			2.567	20.947	716,0	0,0
7	99	Başka Yerlerde Sınıflandırılmamış Ürünler	526.542	361.772	126.373	9.586	-92,4	0,0
8	84	Makine ve Aksamları	3.641	14.935	7.876	5.789	-26,5	0,0
9	72	Demir ve Çelik	624	346	329	4.613	1302,1	0,0
10	41	Ham Postlar, Deriler (Kürkler Hariç) ve Köseleler	4.571	10.234	4.207	4.331	2,9	0,0
		Diğerleri	66.069	286.137	55.069	34.077	-29.812	0,1
		TOPLAM	36.301.531	60.752.309	38.237.341	48.241.243	26,2	100,0

Kaynak: Trademap

b. Irak'ın İthalatı

2010 yılında Irak'ın ithalatındaki en önemli ülke toplam ithalattan aldığı %23'lük payla Türkiye olmuştur. Irak'ın Türkiye'den yaptığı ithalat bir önceki yıla göre %17,9 oranında artmış ve 6 milyar \$ seviyelerinde gerçekleştirilmiştir. Irak'ın ithalatından en büyük payı alan ikinci ülke 4,6 milyar \$'la İran olurken, İran'ı 3,6 milyar \$'la Çin takip etmiştir. 2010 yılında Irak'ın ithalatındaki diğer başlıca ülkeler sırasıyla ABD, Almanya, Güney Kore, Ürdün, Fransa, Hindistan ve İtalya'dır.

Irak'ın İthalatında Başlıca Ülkeler (Bin \$)							
Sıra	Ülke	2007	2008	2009	2010	09-10 Değ. (%)	Pay (%)
1	Türkiye	2.844.767	3.916.191	5.126.116	6.041.861	17,9	23,0
2	İran	-	-	-	4.601.576	-	17,5
3	Çin	724.940	1.271.162	1.838.449	3.589.867	95,3	13,7
4	ABD	1.574.544	2.122.954	1.774.844	1.645.895	-7,3	6,3
5	Almanya	438.886	443.781	814.765	1.226.837	50,6	4,7
6	Güney Kore	209.852	368.307	784.506	1.224.427	56,1	4,7
7	Ürdün	724.567	1.282.648	1.273.361	1.126.243	-11,6	4,3
8	Fransa	273.179	255.058	573.295	690.884	20,5	2,6
9	Hindistan	197.322	379.945	532.990	688.229	29,1	2,6
10	İtalya	130.587	306.773	689.487	587.079	-14,9	2,2
	Diğerleri	6.545.763	10.439.502	5.402.637	4.849.954	-10,2	18,4
	TOPLAM	13.666.414	20.788.329	18.812.459	26.292.962	39,8	100,0

Kaynak: Trademap

2010 yılında Irak'ın en fazla ithal ettiği ürünler makine ve aksamları olmuştur. Söz konusu fasılın toplam ithalattan aldığı pay %14,3 olup, bu ürün grubunda toplam 3,8 milyar \$ değerinde ithalat gerçekleştirilmiştir. Irak'ın ithalatından %10 oranında pay alan elektrikli makine ve cihazlar ürün grubundan ise toplam 2,6 milyar \$'lık ithalat yapılmıştır. En fazla ithal edilen ürünler arasında üçüncü sırayı alan motorlu kara taşıtlarının ithalatı ise bir önceki yıla göre %27,5 oranında artarak 2,5 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Irak'ın İthalatında Başlıca Ürünler (Bin \$)								
Sıra	G.T.İ.P	Ürün Tanımı	2007	2008	2009	2010	09-10 Değ.(%)	Pay (%)
1	84	Makine ve Aksamları	1.583.581	1.812.816	3.025.627	3.751.276	24,0	14,3
2	85	Elektrikli Makine ve Cihazlar	2.207.544	3.055.559	2.401.636	2.628.567	9,4	10,0
3	87	Motorlu Kara Taşıtları	1.042.371	1.899.692	1.964.293	2.504.100	27,5	9,5
4	73	Demir veya Çelikten Eşya	462.491	853.066	1.118.795	1.733.698	55,0	6,6
5	72	Demir ve Çelik	340.423	617.206	733.844	1.014.848	38,3	3,9
6	10	Hububat	922.471	1.433.828	1.174.689	850.133	-27,6	3,2
7	8	Yenilen Meyvalar, Kabuklu Yemişler, Turunçgil ve Kavun Kabuğu	62.272	109.996	179.846	848.349	371,7	3,2
8	39	Plastik ve Plastikten Mamul Eşya	311.761	430.608	414.918	811.986	95,7	3,1
9	25	Tuz, Kükürt, Toprak ve taşlar, Alçılar ve Çimento	309.655	291.160	412.646	710.938	72,3	2,7
10	4	Süt ve Süt Mamulleri, Kuş ve Kümes Hayv. Yumurtaları, Bal vb.	230.748	829.641	505.970	703.384	39,0	2,7
		Diğerleri	6.193.097	9.454.757	6.880.195	10.735.683	-665	40,8
		TOPLAM	13.666.414	20.788.329	18.812.459	26.292.962	39,8	100,0

Kaynak: Trademap

3. TÜRKİYE-IRAK TİCARİ İLİŞKİLERİNİN GELİŞİMİ

Türkiye-Irak Dış Ticareti

Türkiye ile Irak arasındaki ticaret rakamları aşağıdaki tabloda verilmiş olup, TÜİK verilerine göre 2006 yılında 3 milyar \$ olan toplam dış ticaret hacmi %265 oranında artış kaydederek 2011 yılında 10,8 milyar \$'a ulaşmıştır.

2010 yılında 6 milyar \$ olan ihracatımız 2011 yılında 8,3 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. İthalatımız ise 2010 yılında 1,4 milyar \$ iken 2011 yılında 2,5 milyar \$ olarak kaydedilmiştir.

Türkiye-Irak Dış Ticareti (Milyon \$)				
Yıllar	İhracat	İthalat	Toplam Ticaret Hacmi	Dış Ticaret Dengesi
2006	2.589	376	2.965	2.213
2007	2.845	645	3.490	2.200
2008	3.917	1.321	5.238	2.596
2009	5.124	952	6.076	4.171
2010	6.036	1.355	7.391	4.682
2011	8.315	2.505	10.820	5.811

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye'nin Irak'a İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)							
Sıra	G.T.İ.P	Ürün Tanımı	2007	2008	2009	2010	2011
1	72	Demir ve Çelik	255.528	347.880	489.604	502.689	850.784
2	15	Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	95.900	365.644	180.802	145.552	660.021
3	85	Elektrikli Makina ve Cihazlar	313.332	398.832	439.640	504.859	605.903
4	73	Demir veya Çelikten Eşya	187.112	250.243	428.134	486.406	556.480
5	11	Değirmencilik Ürünleri, Malt, Nişasta	159.954	235.130	293.653	325.739	493.444
6	84	Makine ve Aksamları	234.570	244.815	328.709	415.978	433.883
7	39	Plastik ve Plastikten Mamul Eşya	94.246	152.250	197.719	286.408	431.609
8	94	Mobilyalar,Aydınlatma,Reklam Lambaları Prefabrik Yapılar	140.870	172.029	172.911	249.255	361.507
9	08	Yenilen Meyvalar,Kabuklu Yemişler, Turuncgöl ve Kavun Kabuğu	22.244	56.148	129.560	166.256	276.284
10	04	Süt ve Süt Mamulleri,Kuş ve Kümes Hay.Yumur.,Bal vb.	77.233	126.622	134.980	152.643	265.649
11	02	Etlere ve Yenilen Sakatat	1.577	16.871	92.489	120.364	246.246
12	25	Tuz, Kükürt, Toprak ve Taşlar, Alçıklar ve Çimento	146.282	195.351	297.533	282.281	240.213
13	19	Esasını Hububat,Un,Nişasta,Süt Teşkil Eden Müstahzarlar	86.845	113.765	131.785	173.627	235.295
14	48	Kağıt ve Karton;Kağıt Hamurundan Kağıt ve Kartondan Eşya	56.724	68.935	102.789	174.822	224.721
15	71	İnciler,Kıymetli Taş ve Metal Mamulleri,Madeni Paralar	12.538	22.174	44.892	85.776	171.082
16	27	Mineral Yakıtlar,Mineral Yağlar	157.783	105.597	175.801	228.965	158.825
17	61	Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarları	21.033	44.354	87.092	103.098	155.741
18	76	Alüminyum ve Alüminyum Eşya	77.628	87.776	123.823	124.960	144.874
19	57	Halılar ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddeden Yer Kaplamaları	51.748	70.236	101.443	109.684	141.051
20	20	Sebzeler,Meyva,Bitki Parçaları,Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	42.454	68.651	79.917	100.284	125.293
		Diğerleri	609.167	773.382	1.090.234	1.296.715	1.536.570
TOPLAM			2.844.767	3.916.685	5.123.510	6.036.362	8.315.474

Kaynak: TÜİK verileri

İki ülke arasındaki dış ticaret sürekli olarak Türkiye lehine fazla vermiştir. 2006 yılında 2.213 milyon \$ olan dış ticaret dengesi %163 artış göstererek 2011 yılında 5.811 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır.

2011 yılında Türkiye'nin Irak'a yaptığı toplam ihracat içinde en büyük paya sahip olan ürün 851 milyon \$ ile demir ve çeliktir. Onu 660 milyon \$'la hayvansal ve bitkisel yağlar takip etmiştir. Elektrikli makine aksam ve parçaları, demir veya çelikten eşya, değirmencilik ürünleri, makine ve aksamları, plastik ve plastikten mamul eşya, mobilya ve prefabrik yapılar ihracattan büyük pay alan mal grupları arasındadır.

2011 yılında Türkiye'nin Irak'tan gerçekleştirdiği ithalata fasıl olarak birinci sırayı 2,4 milyar \$'lık değeriyle mineral yakıtlar, yağlar almıştır. Onu sırasıyla inciler-kıymetli taşlar, muhtelif kimyasal maddeler, plastik ve plastikten eşya, motorlu kara taşıtları, ham postlar-deriler ile makine ve aksamları takip etmiştir.

Türkiye'nin Irak'tan İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)							
Sıra	G.T.İ.P	Ürün Tanımı	2007	2008	2009	2010	2011
1	27	Mineral Yakıtlar,Mineral Yağlar ve Müstahsalları,Mumlar	595.345	1.295.848	928.859	1.306.847	2.422.495
2	71	İnciler,Kıymetli Taş ve Metal Mamulleri,Madeni Paralar	63	439	5.552	35.552	61.104
3	38	Muhtelif Kimyasal Maddeler	0	6	3.705	4.006	5.804
4	39	Plastik ve Plastikten Mamul Eşya	178	206	54	1.108	3.218
5	87	Motorlu Kara Taşıtları,Traktör,Bisiklet,Motosiklet ve Diğer	315	358	260	374	1.950
6	41	Ham Postlar,Deriler (Kürkler Hariç) ve Köseleler	0	717	3.218	1.939	1.855
7	84	Makine ve Aksamları	402	438	1.726	453	1.132
8	52	Pamuk	0	0	0	64	928
9	85	Elektrikli Makina ve Cihazlar,Aksam ve Parçaları	1.950	2.465	1.937	700	747
10	08	Yenilen Meyvalar,Kabuklu Yemişler,Turunçgil ve Kavun Kabuğu	126	632	51	63	530
11	47	Odun Hamuru;Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları,Hurdalar	15	0	0	0	442
12	90	Optik,Fotoğraf,Sinema,Ölçü,Kontrol,Ayar Cihazları,Tıbbi Alet.	27	0	17	0	380
13	73	Demir veya Çelikten Eşya	105	200	410	314	347
14	32	Debagat ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasa,Boya,Macun,Sakızlar	162	141	337	461	343
15	33	Uçucu Yağlar,Rezinoitler,Parfümeri,Kozmetikler Vb	27	413	45	75	315
16	34	Sabunlar,Yüzey Aktif Organik Maddeler,Yıkama-Yağlama Madde.	84	284	100	138	300
17	02	Etlere ve Yenilen Sakatat	0	528	229	66	278
18	31	Gübreler	230	2.367	0	0	247
19	24	Tütün ve Tütün Yerine Geçen İşlenmiş Maddeler	0	45	0	0	224
20	20	Sebze,Meyva,Bitki Parçaları,Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	28	224	244	281	221
		Diğerleri	46.053	15.611	5.517	2.139	2.086
TOPLAM			645.111	1.320.923	952.262	1.354.581	2.504.946

Kaynak: TÜİK verileri

4. IRAK'IN MOBİLYA SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2007-2010 yılları arasında Irak'ın mobilya sektöründe dış ticaret açığının genel olarak artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Irak'ın mobilya ithalatı sürekli olarak artış göstermektedir. 2009 yılında 215 milyon \$ seviyelerinde olan mobilya ithalatı 2010 yılında %56,8'lik bir artışla 337 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Irak'ın mobilya ihracatı ise 2009 yılında 128 bin \$ olan iken %46,1'lik bir artışla 2010 yılında 187 bin \$ seviyelerine çıkmıştır.

Irak'ın Mobilya Sektörü Dış Ticareti					
Yıllar	İthalat		İhracat		Dış Ticaret Dengesi
	Bin \$	Değişim (%)	Bin \$	Değişim (%)	Bin \$
2007	169.913		48		-169.865
2008	179.438	5,6	83	72,9	-179.355
2009	215.060	19,9	128	54,2	-214.932
2010	337.201	56,8	187	46,1	-337.014

Kaynak: Trademap

Irak'ın Mobilya İthalatında Başlıca Ülkeler (Bin \$)					
Sıra	Ülke	2007	2008	2009	2010
1	Türkiye	69.001	105.103	137.687	209.287
2	Çin	9.794	24.050	31.490	72.506
3	Mısır		7.537	12.493	11.768
4	Ürdün	14.330	14.461	13.163	11.479
5	İran				9.912
6	İtalya	1.662	878	1.130	8.886
7	Lübnan	380	2.271	934	2.373
8	Almanya	620	1.068	1.361	2.358
9	Malezya	169	686	1.086	1.892
10	ABD	2.249	2.997	3.609	1.619
11	Güney Kore	3	1.048	681	1.283
12	İngiltere	161	299	8.491	922
13	Umman	62	81	62	542
14	Bulgaristan	0	2	333	308
15	İsveç	191	76	116	289
16	Avustralya	18	0	1	273
17	Tayvan	8	0	230	210
18	Hindistan	2	88	178	166
19	Güney Kıbrıs	83	0	37	139
20	Tayland	275	231	256	135
	Diğerleri	70.905	18.562	1.722	854
	TOPLAM	169.913	179.438	215.060	337.201

Kaynak: Trademap

Irak'ın mobilya ithal ettiği ilk beş ülke olan Türkiye, Çin, Mısır, Ürdün ve İran ülkenin mobilya ithalatının %93,4'ünü teşkil etmektedir. Irak'ın mobilya ithalatında 1. sırada yer alan Türkiye %62 pay almış ve Irak'a 209 milyon \$'lık mobilya ihracatı gerçekleştirmiştir.

Irak'ın Mobilya İthalatı Dörtlü G.T.İ.P Bazında (Bin \$)					
G.T.İ.P	Ürün Tanımı	2007	2008	2009	2010
9403	Diğer Mobilyalar ve Aksam ve Parçaları	118.920	119.308	126.076	213.779
9401	Oturmaya Mahsus Mobilyalar ve Aksam ve Parçaları	31.726	43.615	64.333	94.759
9404	Şilte Mesnetleri, Doldurulmuş Yatak Takımı Eşyası vb. Eşya	14.280	13.203	10.860	22.840
9402	Tıpta, Cerrahide, Diş Hekimliğinde Kullanılan Mobilyalar	4.987	3.312	13.791	5.823
	TOPLAM	169.913	179.438	215.060	337.201

Kaynak: Trademap

Dörtlü G.T.İ.P bazında sıralandığında 2010 yılında Irak mobilya ithalatında ilk sırayı %63,4 payla GTİP 9403'te yer alan "Diğer mobilyalar ve aksam ve parçaları" almaktadır. Bunu sırası ile %28,1 pay ile "Oturmaya mahsus mobilyalar ve aksam ve parçaları" ve %6,8 pay ile "Şilte mesnetleri, doldurulmuş yatak takımı eşyası vb. eşya" izlemektedir.

5. TÜRKİYE İLE TÜRKİYE ARASINDA MOBİLYA SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Türkiye'nin Irak'a mobilya sektörü ihracatı bir önceki yıla kıyasla %37 artarak 286,5 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin sektör ihracatından %17,3'lük pay alan Irak, sektörün en önemli pazarı konumundadır. Irak, Türkiye'nin mobilya sektörü ithalatından çok küçük bir pay almakta ve 63. sırada yer almaktadır. Ancak, ülkemiz Irak'ın en büyük mobilya tedarikçisidir.

Türkiye'nin Mobilya Sektörü İhracatındaki Başlıca Ülkeler (\$)							
Sıra	Ülke	2008	2009	2010	2011	2010-2011 Değişim (%)	Pay (%)
1	Irak	105.102.964	137.654.277	209.204.897	286.526.417	37,0	17,3
2	Almanya	161.912.304	122.119.319	135.373.236	168.840.595	24,7	10,2
3	İran	77.175.218	74.029.022	91.325.254	110.754.208	21,3	6,7
4	Azerbaycan	51.162.455	71.464.078	82.962.827	108.545.375	30,8	6,5
5	Fransa	82.021.287	66.864.096	73.804.362	91.393.052	23,8	5,5
6	Türkmenistan	23.797.801	38.783.450	47.026.059	76.188.125	62,0	4,6
7	Hollanda	59.635.510	49.660.482	46.635.929	56.552.284	21,3	3,4
8	Rusya Federasyonu	49.499.516	17.901.902	36.108.658	49.145.990	36,1	3,0
9	Suudi Arabistan	28.088.460	23.385.442	29.909.884	42.622.461	42,5	2,6
10	İngiltere	62.580.576	46.468.786	42.208.938	40.786.212	-3,4	2,5
	Diğerleri	686.084.527	550.075.380	620.115.104	627.440.303	1,2	37,8
	TOPLAM	1.387.060.618	1.198.406.234	1.414.675.148	1.658.795.022	17,3	100

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye'nin Mobilya Sektörü İthalatındaki Başlıca Ülkeler (\$)							
Sıra	Ülke	2008	2009	2010	2011	2010-2011 Değişim (%)	Pay (%)
1	Çin	238.928.707	179.736.929	276.235.812	343.856.942	24,5	36,5
2	İtalya	105.237.714	66.700.300	68.985.449	93.429.766	35,4	9,9
3	Almanya	105.484.224	60.561.332	75.180.263	87.802.226	16,8	9,3
4	Polonya	42.083.001	41.529.214	39.413.200	51.446.910	30,5	5,5
5	Fransa	47.195.697	26.172.553	35.973.646	42.482.914	18,1	4,5
6	İspanya	19.314.205	27.042.633	29.577.231	39.834.675	34,7	4,2
7	Romanya	9.275.457	10.387.968	14.632.244	27.122.903	85,4	2,9
8	İngiltere	11.301.370	5.021.126	7.246.817	21.948.197	202,9	2,3
9	Endonezya	19.211.224	16.634.055	18.723.289	21.438.737	14,5	2,3
10	Vietnam	21.609.214	18.811.521	18.771.134	20.609.653	9,8	2,2
63	Irak	33.933	97.065	155.342	96.553	-37,8	0,0
	Diğerleri	156.627.801	114.986.425	153.601.801	191.309.908	24,5	20,3
	TOPLAM	776.302.547	567.681.121	738.496.228	941.379.384	27,5	100

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye ile Irak arasındaki mobilya dış ticareti incelendiğinde; dış ticaret hacminin sürekli olarak artış göstermekte ve bu artışa paralel dış ticaret dengesinin de Türkiye lehine giderek arttığı gözlemlenmektedir. 2005 yılında 48,9 milyon \$ seviyelerinde olan dış ticaret hacmimiz 2011 yılına kadar %486 oranında bir artış göstermiş ve 286,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye-İrak Arasındaki Mobilya Sektörü Dış Ticareti							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Irak'a İhracatımız (\$)	48.918.728	58.911.135	69.000.404	105.102.964	137.654.277	209.204.897	286.526.417
Irak'tan İthalatımız (\$)	20.936	30.597	4.288	33.933	97.065	155.342	96.553
Dış Ticaret Hacmi (\$)	48.939.664	58.941.732	69.004.692	105.136.897	137.751.342	209.360.239	286.622.970
Dış Ticaret Dengesi (\$)	48.897.792	58.880.538	68.996.116	105.069.031	137.557.212	209.049.555	286.429.864
İhracat Değişim (%)	-	20,4	17,1	52,3	31,0	52,0	37,0
İthalat Değişim (%)	-	46,1	-86,0	691,3	186,0	60,0	-37,8

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye'nin Irak'a mobilya sektörü ihracat ve ithalatı ürün gruplu olarak incelendiğinde en çok ihracatımızın 9403 GTİP numaralı "Diğer Mobilyalar vb. Aksam-Parçaları" ürünlerinden olduğu ve 2011 yılı ihracatından %63,4 pay aldığı görülmektedir. 2010 yılına kıyasla bu ürün grubunda %46'lık bir artış gerçekleşmiştir. 9401 GTİP numaralı "Oturmaya Mahsus Mobilyalar, Aksam-Parçaları" ürünlerinin 2011 ihracatından aldığı pay %32,5'tir. 2011 yılında bu ürün grubu ihracatında %22,9 artış gerçekleştirmiştir.

Türkiye-Irak Mal Gruplu Mobilya Sektörü İhracat-İthalatı (\$)

G.T.İ.P	Ürün Açıklaması	2008		2009		2010		2011	
		İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
9403	Diğer Mobilyalar vb Aksam-Parçaları	65.546.343	5.634	76.782.297	97.065	124.384.682	75.225	181.596.648	79.257
9401	Oturmaya Mahsus Mobilyalar, Aksam-Parçaları	33.696.894	2.848	55.867.459	-	75.732.939	16.806	93.052.863	6.568
9404	Somyalar, Şilte, Yatak, Yorgan, Yastık, Puf, Diz, Ayak Örtüleri vb.	5.214.735	25.451	4.281.800	-	6.663.030	38.759	9.753.319	10.728
9402	Tıpta, Cerrahide, Dişçilikte vb. Kullanılan Mobilyalar	644.992	-	722.721	-	2.424.246	24.552	2.123.587	-
TOPLAM		105.102.964	33.933	137.654.277	97.065	209.204.897	155.342	286.526.417	96.553

Kaynak: TÜİK verileri

6. IRAK'IN MOBİLYA HARIÇ AĞAÇ MAMULLERİ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2007-2010 yılları arasında Irak'ın mobilya hariç ağaç mamulleri ve orman ürünleri sektörü dış ticaret verileri analiz edildiğinde dış ticaret açığının sürekli olarak arttığı görülmektedir. Irak'ın sektör ithalatı sürekli olarak artış göstermekte iken ihracatı ise yatay bir seyir izlemektedir. 2007 yılında 343 milyon \$ olan ülke ithalatı 2010 yılına kadar %91 oranında artarak 655 milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Irak'ın mobilya hariç ağaç mamulleri ve orman ürünleri ihracatı ise 2007 yılında 3 milyon \$ iken 2010 yılında 6 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır.

Irak'ın Mobilya Hariç Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

Yıllar	Kağıt-Karton		Odu ve Diğer Hamurlar		Ağaç-Ahşap Eşya		Orman Ürünleri		Diğer		TOPLAM		Dış Ticaret Dengesi
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	
2007	289	143.014	15	735	9	91.441	1.541	4.692	1.174	102.939	3.028	342.821	-339.793
2008	379	201.619	173	1.743	76	79.524	2.793	4.421	3.376	159.943	6.797	447.250	-440.453
2009	91	217.584			151	75.947	2.600	2.957	2.293	146.852	5.135	443.340	-438.205
2010	171	309.505	17	1.730	48	110.175	374	9.099	5.406	224.679	6.016	655.188	-649.172

Kaynak: Trademap

Irak'ın mobilya dışı ağaç mamulleri ve orman ürünleri sektörü ürünlerinin ithal ettiği ilk beş ülke olan Türkiye, Çin, Ürdün, Lübnan ve İran ülkenin sektör ithalatının %85'ini teşkil etmektedir. Irak mobilya dışı ağaç mamulleri ve orman ürünleri ithalatında ilk sırada yer alan Türkiye %39,2 pay almış ve Irak'a 256,7 milyon \$'lık ihracat gerçekleştirmiştir.

Irak'ın Mobilya Hariç Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri İthalatında Başlıca Ülkeler (Bin \$)							
Sıra	Ülkeler	2007	2008	2009	2010	2009-2010 Değişim (%)	Pay (%)
1	Türkiye	91.502	111.219	160.009	256.653	60,4	39,2
2	Çin	26.626	43.509	55.760	103.010	84,7	15,7
3	Ürdün	50.735	78.666	88.760	88.613	-0,2	13,5
4	Lübnan	15.560	27.731	42.395	64.019	51,0	9,8
5	İran	0	0	0	43.666	-	6,7
6	Almanya	3.293	8.664	17.043	17.899	5,0	2,7
7	Mısır	0	30.849	26.458	17.055	-35,5	2,6
8	İngiltere	1.620	2.736	2.626	8.627	228,5	1,3
9	Romanya	1.066	2.459	3.377	8.417	149,2	1,3
10	Rusya	4.324	5.367	4.310	7.068	64,0	1,1
11	Tayland	575	1.947	3.683	7.037	91,1	1,1
12	Hindistan	399	2.515	4.603	5.903	28,2	0,9
13	Polonya	73	15	67	3.483	5098,5	0,5
14	ABD	7.647	7.251	4.603	3.268	-29,0	0,5
15	Japonya	70	28	218	3.038	1293,6	0,5
16	İtalya	3881	1041	2732	3.006	10,0	0,5
17	Çek Cumhuriyeti	194	104	1252	1.925	53,8	0,3
18	Avusturya	589	453	175	1.400	700,0	0,2
19	Yunanistan	234	8	9.042	1.281	-85,8	0,2
20	İsviçre	1665	897	913	1.238	35,6	0,2
	Diğerleri	132.768	121.791	15.314	8.582	-44,0	1,3
	TOPLAM	342.821	447.250	443.340	655.188	47,8	100,0

Kaynak: Trademap

7. TÜRKİYE İLE IRAK ARASINDA MOBİLYA HARIÇ AĞAÇ MAMULLERİ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

Türkiye ile Irak arasındaki mobilya hariç ağaç mamulleri ve orman ürünleri dış ticaret incelendiğinde dış ticaret hacminin sürekli olarak artış göstermekte ve bu artışa paralel dış ticaret dengesinin de Türkiye lehine giderek arttığı gözlemlenmektedir. 2006 yılında 71,8 milyon \$ seviyelerinde olan ihracatımız %336,8 oranında bir büyüme göstererek 2011 yılında 313,4 milyon \$'a ulaşmıştır.

Türkiye-İrak Arasındaki Mobilya Hariç Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri Dış Ticareti (Bin \$)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
İrak'a İhracatımız	71.752	82.051	99.648	145.063	238.854	313.398
İrak'tan İthalatımız	53,7	465,4	538,0	127,1	258,0	706,1
Dış Ticaret Hacmi	71.806	82.516	100.186	145.191	239.112	314.104
Dış Ticaret Dengesi	71.699	81.586	99.110	144.936	238.596	312.692
İhracat Değişim	-	14,4	21,4	45,6	64,7	31,2
İthalat Değişim	-	767,2	15,6	-76,4	103,1	173,6

Kaynak: TÜİK verileri

Türkiye'nin Irak'a mobilya dışı ağaç mamulleri ve orman ürünleri sektörü ihracat ve ithalatı ürün gruplu olarak incelendiğine en çok ihracatımızın Kağıt-Karton olduğu görülmekte olup 2011 yılı ihracatından aldığı pay %72'dir. İhracatta en çok pay alan diğer sektörler sırasıyla Ağaç-Ahşap Eşya, Diğerleri ve Orman Ürünleridir.

Mal Gruplarına Göre Türkiye-İrak Arasında								
Mobilya Hariç Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri İhracat-İthalatı (Bin \$)								
Ürün Açıklaması	2008		2009		2010		2011	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Kağıt-Karton	68.935	224	102.789	57	174.822	166	224.721	197
Ağaç-Ahşap Eşya	27.927	70	38.235	69	57.663	33	79.664	34
Diğer	2.747	4	4.041	1	6.231	1	8.661	30
Orman Ürünleri	107	240	44	0	101	58	229	2

Kaynak: TÜİK verileri

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türkiye'ye yönelik olumlu imaj, tarihsel, kültürel bağlar, coğrafi yakınlığın sağladığı lojistik avantajlar, Türk işadamlarının Irak'taki etkinliği, Türk ürünlerine yönelik tercih önceliği, Türkiye'nin Irak'taki etkisini güçlendirmektedir.

Hızla artan petrol gelirlerini altyapı yatırımlarına ve ithalata yönlendirmeye devam eden Irak, hem kısa hem de uzun vadede Türkiye için gözde bir pazar niteliğindedir. Irak'ın ileriye yönelik yatırım ve yeniden yapılanma hedefleri, tüm sektörlerimiz için önemli ticaret fırsatları sunmaktadır.

Irak, içinde bulunduğu savaş koşullarına rağmen, geliştirmiş olduğu özel sektör gücü ve Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile yürütmekte olduğu üyelik müzakerelerindeki kararlılığıyla küresel ticaret sisteminde önümüzdeki dönemde önemli yer tutacak bir potansiyel taşımaktadır. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların bolluğu ve çeşitliliği bu potansiyelin gerçeğe dönüşme olasılığını daha da artırmaktadır.

Irak'ın henüz DTÖ üyesi olmaması ve 2003 yılı sonrası henüz merkezi düzeyde etkin bir yönetime kavuşmaması gümrük geçişlerinde, vergi uygulamalarında ve lojistik alanında önemli zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu nedenle, Irak'ın DTÖ'ye üye olması, özellikle ülkede gümrük uygulamalarının standart hale getirilmesi ve öngörülebilir, şeffaf bir ticari sistemin kurulması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Avrupa Birliği (AB) de Irak'la bir Kapsamlı Ticaret ve İşbirliği Anlaşmasını müzakere etmektedir.

2003 yılında sonrası ile birlikte oluşan yeni yapı içerisinde, ticaret imkanları, geçmiş dönemin alışkanlıkları ile yeni yapının reform planları arasında oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu geçiş döneminde, tamamen devlet eliyle düzenlenen ekonomik düzende, Irak için tamamen yeni bir yüz olarak özel sektör, kendisine yer açmaya çalışmaktadır.

Diğer yandan, her şeye rağmen özellikle 2008 yılı başından itibaren, Irak'ın belli sektörlerine yönelik olarak artan bir uluslararası ilgiden söz edilebilir. Özellikle, uluslararası düzeyde ziyaretlerin arttığı bu yeni dönemde, birçok firma devletlerinin öncülüğü ve refakatinde, Irak pazarına ilgisini ifade etmektedir. Bu çerçevede, dünyanın önemli firmalarının ülkede sosyal temalı müteahhit projelerine (hastane, okul vb.), ülkenin enerji altyapısını oluşturmaya yönelik güç santralleri yapımına, ülkenin su altyapısının inşa ve iyileştirilmesine ve büyük hacimli ürün teminine dönük kamu ihalelerine ilgi gösterdikleri görülmektedir.

Ülkenin ekonomik yapısı ve gelişimi coğrafi düzeyde önemli farklılıklar taşımaktadır. Orta ve Güney Irak'ta kamu sektörü mal ve hizmet alımlarında temel kaynak konumunu sürdürürken, Kuzey Irak'ta kamunun yanı sıra özel sektörün de ihtiyaçların karşılanmasında rol üstlendiği görülmektedir. Irak'ın kuzeyinde görece daha güvenli bir ticaret alanının oluşmasının bunda rolü olmasının yanında, özellikle Irak'ın en önemli gümrük sınır kapısı olan İbrahim Halil Kapısının da Türkiye'den bu bölgeye açılmasının da bölgedeki olumlu yapıda önemli katkısı vardır.

Kuzey Irak Bölgesi, Türk mallarının yanı sıra doğu sınırından da İran menşeli ürünler için de lojistik avantajı elinde bulundurmaktadır. Musul ve güneyine ilişkin riski almak istemeyen Türk tüccarlar, Habur kapısından sonra ihraç ürünlerini genellikle Kuzey Irak Bölgesinde teslim ederek ayrılmaktadır. Özellikle Türk tüccarlar Irak'a ilişkin tüm mal teslimlerini bu bölgeye yapmakta ve mallarının Irak'ın geneline satışları ile ilgili olarak da sadece Kuzey Iraklı tüccarlar ile vekalet anlaşmaları yapmaktadır.

Bağdat'ta ve ülkenin güneyinde ise özellikle Kerbela, Necef ve Basra illerinde önemli potansiyel ve büyük bir pazar olmasına rağmen, Kuzey bölgesindeki ürün çeşitliliği görülmemektedir. Bölgede İran ürünlerini ağırlıkta olduğu ve İranlı tüccarların özellikle bu şehirlerde birçok ofis açmış oldukları göze çarpmaktadır.

Suriye, Suudi Arabistan ve Ürdün gibi komşu ülkelerle Çin, Güney Kore, Çek Cumhuriyeti gibi diğer ülkelerin ürünlerinin Irak'ın kuzeyinin yanı sıra güneyinde de etkin dağıtıldığı gözlemlenmektedir. Bu kapsamda, özellikle Uzakdoğu menşeli ürünler ile Körfez Ülkeleri, ürünlerinin lojistiğini kolaylaştırmak üzere Basra Limanında önemli çalışmalar yapılmaktadır.

Türk ürünleri, tüm Irak'ta kalite sembolü olarak kabul edilmektedir. Ancak, özellikle Bağdat ve güneyindeki illerde ve hatta Anbar, Selahattin gibi diğer eyaletlerde Türk marka ve ürünlerinin çok az sayıda bulunduğu ve bulunanların çoğunun da taklit ürünler ya da düşük kaliteli ürünler olduğu gözlemlenmektedir. Türk ürünlerini almak isteyen Iraklı tüccarlar ya Kuzeydeki tedarikçilerden mal talep etmekte ya da bavul ticareti yoluyla Türkiye'den mal temin etmeye yönelmektedir. Özellikle bu yolla yapılan tekstil ve hazır giyim ticaretinin önemli ölçüde olduğu değerlendirilmektedir.

Irak'a yönelik ticaretimizin bölgesel yoğunluğundaki farklılığın giderilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede,

- Irak'ta iş yapmaya istekli firmalarımızın Irak Ülke Masasının fikir ve değerlendirmelerini mutlaka almalıdır.
- Orta (Bağdat'ta) ve Güney Irak'taki iş fırsatları ve ticaret potansiyeli de değerlendirilmelidir.
- Başta belli başlı markalarımız olmak üzere çoğu Türk firması Irak'a yönelik temsilciliklerini sadece Kuzey Irak'ta yerleşik firmalara vermektedirler. Bu temsilciler ise bu malları sadece bölgelerinde pazarlamakta ve Irak'ın diğer eyaletlerine ulaştıramamaktadır. Bu kapsamda, Irak için verilen acente veya temsilciliklerde birden çok temsilci ve acente tayin edilmeli ve tüm pazara yaygın bir strateji uygulanmalıdır.
- Irak'a yönelik ticaretin Habur Kapısının yanı sıra Basra'ya yönelik gemi seferleri ile de yapılabileceği, Orta Irak'a açılan Rabia sınır kapısının daha etkin ve yoğun bir şekilde kullanılabileceğine Türk işadamları dikkate almalıdır.
- Firmalarımız Irak Ticaret Bakanlığı nezdinde kayıt olmalıdır.
- Firmalarımız, Iraklı unsurlar vasıtasıyla Bağdat'ta kendilerine ofisler kurmalı, ihaleleri bu ofisler vasıtasıyla sürekli takip etmelidir.

9. FAYDALI ADRESLER

- **T.C. Bağdat Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği:**

Tel : +964 790 316 75 81
+964 780 916 69 11
E-posta : bagdat@ekonomi.gov.tr

- **T.C. Erbil Başkonsolosluğu, Ticaret Ataşeliği:**

Tel : +964 750 717 43 45
E-posta : erbil@ekonomi.gov.tr

- **T.C. Musul Başkonsolosluğu, Ticaret Ataşeliği:**

Tel : + 964 770 637 77 48
Eposta : musul@ekonomi.gov.tr

T.C. Basra Başkonsolosluğu, Ticaret Ataşeliği:

Tel : +964 781 843 25 60
E-posta : basra@ekonomi.gov.tr

- **Irak Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği**

Adres : Turan Emeksiz Sokak, No: 11 G.O.P. ANKARA
Tel : 0312-468 74 21
Faks : 0313-468 48 32
E-Posta : ankemb@iraqmofamail.net

- **Ticaret Ofisi**

Adres : Rabat Sokak No:14/1 G.O.P. ANKARA
Tel : 0312-436 43 18
Faks : 0312-436 46 81

- **Irak Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosluğu**

Adres : Köybaşı Caddesi No:3 Yeniköy İSTANBUL
Tel : 0212-299 01 20
Faks : 0212-299 74 42

KAYNAKLAR

- Irak Cumhuriyeti Ülke Raporu-/ Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu (www.ibp.gov.tr)
- Bağdat Ticaret Müşavirliği
([www. http://www.musavirlikler.gov.tr/index.cfm?ulke=IRQ&dil=TR&Submit=Giri%C5%9F](http://www.musavirlikler.gov.tr/index.cfm?ulke=IRQ&dil=TR&Submit=Giri%C5%9F))
- TÜİK verileri (www.tuik.gov.tr)
- BM Verileri (<http://www.trademap.org>)
- CIA The World Factbook (www.cia.gov)